

НАРОДНА БАНКА СРБИЈЕ

ПРЕЗЕНТАЦИЈА ЗА ОБУКУ ЗА СТИЦАЊЕ ЦЕРТИФИКАТА

**Сектор за девизне послове и кредитне односе са
иностранством**

**Одељење за контролу девизног пословања и
контролу мењачких послова**

Одсек за контролу мењачких послова

Мењачко пословање - регулатива

- Закон о девизном пословању („Сл. гласник РС“ бр. 62/06,31/11,119/12,139/14 и 30/18)
- Одлука о условима и начину обављања мењачких послова („Сл. гласник РС“ бр. 84/18, 86/18 и 53/2020)
- Одлука о ближим условима и начину вршења контроле мењачког пословања („Сл. гласник РС“ бр. 84/18)
- Закон о спречавању прања новца и финансирања тероризма („Сл. гласник РС“ бр. 113/17)
- Правилник о методологији за извршавање послова у складу са Законом о спречавању прања новца и финансирања тероризма („Сл. гласник РС“ бр. 19/18)
- Одлука о смерницама за примену одредаба Закона о спречавању прања новца и финансирања тероризма за обвезнике над којима Народна банка Србије врши надзор („Сл. гласник РС“ бр. 13/18, 103/18 и 57/2019)

Садржај презентације

Битне ставке Одлуке о условима и начину обављања мењачких послова.....од слајда 3 до 72

Одлуке о ближим условима и начину вршења контроле мењачког пословања.....од слајда 73 до 97

Закон о спречавању прања новца и финансирања тероризма.....од слајда 98 до 107

Одлука о условима и начину обављања мењачких послова

1. Одлуком се прописују ближи услови и начин обављања послова куповине (откупа) од физичких лица - резидената и нерезидената и продаје тим лицима ефективног страног новца и чекова који гласе на страну валуту (у даљем тексту: мењачки послови), укључујући и услове и начин давања овлашћења за обављање мењачких послова.

2. Поједини појмови, у смислу ове одлуке, имају следеће значење:

- **мењач** је банка, јавни поштански оператор и овлашћени мењач;

- **банка** је резидент - акционарско друштво са седиштем у Републици Србији које има дозволу за рад Народне банке Србије и обавља депозитне и кредитне послове, послове платног промета и друге послове у складу са законом;

- **јавни поштански оператор** - резидент који се бави пружањем поштанских услуга и који мењачке послове обавља на основу посебног закона којим се уређује његова делатност;

Одлука о условима и начину обављања мењачких послова

- **овлашћени мењач** - привредни субјект који има овлашћење Народне банке Србије за обављање мењачких послова и закључен уговор о обављању тих послова са банком, односно са више банака;
- **привредни субјект - резидент**, правно лице и предузетник који су као привредни субјекти регистровани код надлежног органа;
- **овлашћење** - писмено овлашћење Народне банке Србије које она издаје привредном субјекту за обављање мењачких послова у форми решења;
- **мењачко место** - просторна и организациона јединица у којој се обављају мењачки послови, а која може да садржи једно или више благајничких места;
- **благајничко место** - део мењачког места на коме се обављају мењачки послови, а може бити организовано и као исплатно - уплатно благајничко место;

Одлука о условима и начину обављања мењачких послова

- **исплатно - уплатно благајничко место** - благајничко место на коме се, поред мењачких послова, обављају и послови исплате, односно уплате готовине у динарима и ефективном страном новцу, и то ради пуњења/пражњења банкомата, привременог благајничког места или путујућег мењача;
- **банкомат (аутоматска мењачница)** - машина преко које се обављају откуп и продаја ефективног страног новца за динаре, која је посебно благајничко место одвојено од исплатно - уплатног благајничког места с којим је повезана, а оба су део истог мењачког места;
- **софтвер** - технолошко-апликативно решење Народне банке Србије, банке, односно јавног поштанског оператора које користи мењач и које омогућава обављање мењачких послова и достављање извештаја на прописан начин;
- **дневник благајне** - пословна књига која се води коришћењем софтвера по сваком мењачком месту мењача посебно за мењачке послове, независно од рачуноводственог система који користи мењач;

Одлука о условима и начину обављања мењачких послова

- **радни дан** - сваки дан осим недеље и дана државног и верског празника који је проглашен нерадним даном у Републици Србији;
- **радни дан мењача** - сваки дан у недељи током ког мењач обавља мењачке послове, односно који је унутрашњим актом мењача одређен као радни дан;
- **недеља** - период од понедељка 0.00 часова до недеље у 24.00 часа;
- **привремени престанак обављања мењачких послова** – јесте престанак обављања мењачких послова на период до шест месеци, који се у складу са овом одлуком може продужити, с тим да укупно трајање привременог престанка обављања мењачких послова не може бити дуже од годину дана, и то на једном мењачком месту, на више њих, или на свим мењачким местима, о чему овлашћени мењач обавештава Народну банку Србије;

- трајни престанак обављања мењачких послова - на једном мењачком месту, на више њих, или на свим мењачким местима, о чему овлашћени мењач подноси захтев Народној банци Србије.

Услови за почетак пословања - добијање овлашћења

3. Привредни субјект подноси Народној банци Србије **захтев** за добијање овлашћења са следећом документацијом:

- **доказ** о упису у регистар код надлежног органа;

- **уговор** о обављању мењачких послова закључен са банком, који садржи **списак с називима и важећим адресама мењачких места**, као и одредбу да не производи правно дејство ако привредни субјект нема овлашћење;

Одлука о условима и начину обављања мењачких послова

- доказ, не старији од шест месеци, да власник, односно оснивач привредног субјекта, директор/члан управног одбора и/или друго одговорно лице привредног субјекта, односно директор и/или друго одговорно лице оснивача привредног субјекта и радник који ће непосредно обављати мењачке послове нису правоснажно осуђени за кривична дела против привреде, имовине, живота и тела, јавног реда и мира, службене дужности и правног саобраћаја, за кривична дела прања новца и финансирања тероризма и/или за друго кривично дело и/или привредни преступ који их чине неподобним у вези са обављањем мењачких послова;

- доказ, не старији од шест месеци, да привредни субјект - правно лице које подноси захтев и оснивач привредног субјекта - правно лице нису правоснажном пресудом за кривично дело, као и да се против њих не води кривични поступак, у смислу закона којим се уређује одговорност правних лица за кривична дела и/или да нису правоснажном пресудом за привредни преступ који их чини неподобним у вези са обављањем мењачких послова, у смислу закона којим се уређује привредни преступ;

Одлука о условима и начину обављања мењачких послова

- **списак сарадника власника**, односно оснивача и одговорног лица привредног субјекта, подносиоца захтева, у смислу закона којим се уређује девизно пословање;
- **списак радника** који ће непосредно обављати мењачке послове, **доказ о стеченој најмање средњој стручној спреми**, идентификационе бројеве сертификата Народне банке Србије, уз копије њихових личних карата;
- **потписе лица** овлашћених за заступање овлашћеног мењача које је оверио надлежни орган;
- **доказ** о основу коришћења пословног простора за обављање мењачког посла на мењачком месту, као и за банкомат који је издвојен од благајничког места (доказ о својини над пословним простором, уговор о закупу на најмање годину дана или други доказ да привредни субјект основано користи пословни простор за обављање мењачких послова), **односно одлуку надлежног органа којом доказује да је добио дозволу за коришћење земљишта када пословни простор користи као монтажни објекат;**

Одлука о условима и начину обављања мењачких послова

- **изјаву да поседује** следећу опрему: металну касу, бројачку машину, UV лампу и савремене уређаје за откривање фалсификата (уређаје са сензорима за маркере и магнетну детекцију који откривају већину фалсификата САД долара и уређаје који откривају фалсификате евра), **да поседује опрему** према спецификацији Народне банке Србије, односно банке за коришћење софтвера Народне банке Србије, односно банке и **да поседује видео-опрему** која омогућава непрекидно видео снимање благајничког места у току радног времена овлашћеног мењача и **чување видео-снимака за најмање десет последњих радних дана тог мењачког места;**
- **доказ** о плаћеним трошковима поступка за добијање овлашћења у складу са одлуком којом се утврђује јединствена тарифа по којој Народна банка Србије наплаћује накнаду за извршене услуге;
- **обавештење** о радном времену, као и о времену коришћења одмора у току рада.

4. Народна банка Србије проверава да ли је привредни субјект испунио услове за обављање мењачких послова и о поднетом захтеву одлучује у року од 30 дана од дана достављања захтева са комплетном документацијом.

Ако поднети захтев не садржи сву потребну документацију, Народна банка Србије ће писмено позвати подносиоца захтева да у року од осам дана допуни захтев и ако то исти у року не учини, такав захтев ће се одбацити решењем.

Народна банка Србије, када оцени да је привредни субјект испунио услове за обављање мењачких послова, **доноси решење о издавању овлашћења**, и то посебно за свако мењачко место наведено у уговору, и доставља га том привредном субјекту, а банци са којом је овај привредни субјект закључио уговор доставља фотокопију решења.

Одлука о условима и начину обављања мењачких послова

Овлашћени мењач дужан је да оригинал овлашћења истакне на мењачком месту.

Ако привредни субјект намерава да мењачке послове обавља и на банкомату, решење садржи и број банкомата и адресе на којима се налазе банкомати који припадају мењачком месту из тог решења.

Привредни субјект је дужан да почне са радом у року од 30 дана од дана пријема решења издатог од стране Народне банке Србије.

Ако оцени да привредни субјект није испунио услове за обављање мењачких послова - Народна банка Србије доноси решење о одбијању захтева за издавање овлашћења.

Народна банка Србије може одбити захтев за добијање овлашћења ако утврди да су сарадници власника, односно оснивача или одговорног лица привредног субјекта подносиоца захтева - лица која су правоснажно осуђена за кривично дело које их чини неподобним у вези са обављањем мењачких послова.

Одлука о условима и начину обављања мењачких послова

Народна банка Србије води регистар овлашћених мењача и податке из овог регистра објављује на интернет презентацији Народне банке Србије.

5. Овлашћени мењач је дужан да све време обављања мењачких послова испуњава услове за обављање мењачких послова који су предвиђени Одлуком и Народна банка Србије може у сваком тренутку захтевати од овлашћеног мењача да јој достави документацију којом се доказује испуњеност ових услова.

Мењачке послове код овлашћеног мењача непосредно могу обављати само лица која поседују доказ да нису осуђивана за кривична дела, сертификат Народне банке Србије за обављање мењачких послова и доказ о стеченој најмање средњој стручној спреми.

Одлука о условима и начину обављања мењачких послова

Овлашћени мењач је дужан да обавести Народну банку Србије о промени података, уз достављање одговарајуће документације која доказује ту промену у року од пет радних дана од њеног настанка, с тим да је обавештење о промени пословног простора за обављање мењачких послова дужан да достави пре настанка ове промене.

Уз обавештење о промени података који се региструју код надлежног органа (промена назива и/или промене седишта), као и о промени пословног простора, промени података о броју и/или адреси/адресама банкомата, овлашћени мењач је дужан да Народној банци Србије поднесе и захтев за издавање овлашћења за обављање мењачких послова са документацијом којом се доказује веродостојност нових података.

Народна банка Србије доноси решење о одузимању овлашћења када утврди да је овлашћени мењач престао да испуњава услове за обављање мењачких послова у складу са овом одлуком, као и у другим прописаним случајевима.

6. Код мењача, поред радника који непосредно обављају мењачке послове, на благајничком месту могу бити присутни још само радници чије је присуство оправдано, док је другим лицима приступ забрањен.

Мењач је дужан да овлашћеном лицу Народне банке Србије које врши контролу, министарству надлежном за унутрашње послове, или другом контролном органу, омогући приступ мењачком месту и благајничком месту, као и другим местима која су у вези са обављањем мењачких послова, односно другим просторијама мењача.

7. Радници који раде на мењачким пословима, као и радници којима је приступ мењачком месту оправдан, могу у просторији мењачког места ван благајничког места и ван касе држати само своју готовину, и то највише у износу динарске противвредности од 100 евра (тзв. џепарац).

Уговор с банком у вези са обављањем мењачких послова

8. Јавни поштански оператор и овлашћени мењач дужни су да с банком закључе уговор којим се уређују њихови међусобни односи у вези са обављањем мењачких послова (у даљем тексту: уговор), а уговор могу закључити са више банака.

Уговор нарочито садржи:

- пословно име и седиште уговорних страна, време и место закључења уговора;
- списак с називима и важећим адресама мењачких места, као и адреса на којој се банкомат налази;
- начин предаје ефективног страног новца (у даљем тексту: ефектива), готовине у динарима (у даљем тексту: готовина) и чекова који гласе на страну валуту (у даљем тексту: чекови);
- обавезе у случају утврђених разлика - мањка, вишка, фалсификата и слично;
- обавезе у случају раскида уговора.

Одлука о условима и начину обављања мењачких послова

Уговор обавезно садржи и одредбу да не производи правно дејство ако привредни субјект нема овлашћење.

Јавни поштански оператор и овлашћени мењач дужни су да уговор доставе Народној банци Србије одмах по његовом закључењу, а најкасније у року од пет радних дана од дана тог закључења.

Ако јавни поштански оператор има закључен уговор са више банака, дужан је да Народној банци Србије уз уговор достави и изјаву о томе којој ће банци достављати извештај о обављеним мењачким пословима.

Јавни поштански оператор и овлашћени мењач дужни су да о измени, раскиду или престанку важности уговора, одмах, а најкасније у року од пет радних дана од дана настанка те промене обавесте Народну банку Србије и доставе јој копију уговора о измени или раскиду уговора.

Одлука о условима и начину обављања мењачких послова

Банка је дужна да води евиденцију о закљученим и измењеним, односно раскинутим уговорима, као и да једном месечно Народној банци Србије доставља извод из те евиденције.

Услови и начин обављања мењачких послова

9. Откуп, односно продају ефективе и чекова мењач обавља у складу са прописом којим се утврђују врсте девиза и ефективе које се купују и продају на девизном тржишту.

10. Мењач једном дневно, на почетку свог радног дана, утврђује своју курсну листу, која важи до објављивања његове наредне курсне листе.

Јавни поштански оператор и овлашћени мењач своју курсну листу утврђују у складу са курсном листом за ефективу банке, односно банака са којима имају закључен уговор.

У курсној листи јавног поштанског оператора и овлашћеног мењача **куповни курс** по јединици стране валуте - евра **не може да буде нижи од званичног средњег курса** динара према еврџ који важи на тај дан за више од **1,25%**, односно **продајни курс** по јединици стране валуте - евра **не може да буде виши од званичног средњег курса** динара према еврџ који важи на тај дан за више **од 1,25%**.

Јавном поштанском оператору и овлашћеним мењачима с којима је закључила уговор банка своју важећу курсну листу за ефективу доставља у складу са уговором.

11. При обављању мењачких послова мењач примењује куповни, односно продајни курс за ефективу и чекове у распону између куповног и продајног курса из своје важеће курсне листе за ефективу.

При откупу и продаји ефикативне у једном радном дану мењача најнижи продајни курс мењача по јединици стране валуте за одређену врсту ефикативне не може бити једнак његовом највишем куповном курсу за ту врсту ефикативне, нити нижи од тог курса.

12. За обављање мењачких послова мењач може наплатити провизију која се примењује на динарску противвредност ефикативне, односно чекова обрачунату по куповном/продајном курсу који важи на дан откупа, односно продаје.

Одлука о условима и начину обављања мењачких послова

При откупу ефикативне - новчаница које су исправне у смислу одредаба ове одлуке, односно које су у оптицају- јавни поштански оператор и овлашћени мењач могу од физичких лица наплатити провизију у износу највише 1%. Физичка лица која намеравају да купе ефикативу у износу већем од 5.000 евра или одговарајућој противвредности у другој страниој валути - дужна су да ту куповину најаве претходног радног дана мењача.

13. Ефикативу остварену у смислу ове одлуке јавни поштански оператор и овлашћени мењач могу положити на посебан девизни рачун код банке отворен у складу са прописом којим се уређују услови отварања и начин вођења девизних рачуна резидената и динарских и девизних рачуна нерезидената, као и у складу са пописом којим се уређују плаћање, наплате, уплате и исплате у ефикативи.

Банка откуп ефикативе од јавног поштанског оператора и овлашћеног мењача, односно продају ефикативе истима, врши преко прописаних рачуна, у складу са уговором.

14. Банка може, ради обезбеђења валутне структуре, јавном поштанском оператору и овлашћеном мењачу продати ефективу (утврђене прописом којим се уређују врсте девиза и ефективе које се купују и продају на девизном тржишту) искључиво за продају физичким лицима и у складу са уговором.

Јавни поштански оператор и овлашћени мењач, ради куповине ефективе од банке, са свог динарског текућег рачуна преносе банци износ динарске противвредности те ефективе.

15. Јавни поштански оператор и овлашћени мењач дужни су да, у складу са уговором закљученим са банком која им је продала ефективу, најкасније у року од седам дана од дана ове продаје, тој банци продају ефективу у истом износу и истој валути или у противвредности те ефективе у другој валути, а за продату ефективу банка исплаћује динарску противвредност те ефективе обрачунату по курсу у распону курсева из курсне листе за ефективу банке која важи на дан откупа и у складу са уговором, и то уплатом средстава на њихов текући рачун или исплатом готовине.

16. Јавни поштански оператор и овлашћени мењач дужни су да најмање једном недељно, а најкасније **другог радног дана** после истека недеље, до 12.00 часова, банци продају износ у висини од најмање 80% укупног нето откупа ефикасности оствареног у тој недељи - без обзира на структуру те ефикасности по врстама валута - у врстама ефикасности утврђеним одлуком, у складу са уговором, а банке су дужне да откупе ову ефикасност.

Укупан нето откуп јавни поштански оператор, односно овлашћени мењач израчунава као разлику између откупа и продаје ефикасности физичким лицима **на свим** својим мењачким местима.

Обавеза продаје банци најмање 80% нето откупа извршава се продајом банци средстава са посебног девизног рачуна.

17. Јавном поштанском оператору и овлашћеном мењачу који банци продају ефективу, банка за откупљену ефективу исплаћује динарску противвредност те ефикативе, обрачунату по курсу у распону курсева из своје курсне листе за ефективу која важи на дан откупа, **с**ходно уговору.

18. Откуп и продају ефикативе на основу налога који јој физичко лице доставља електронски банка врши у складу са документом банке који садржи услове и начин коришћења електронског банкарства, претходно потписаним са тим лицем.

19. Ако је у претходној недељи имао вишак динара изнад троструког просечног износа динара којим је вршен откуп ефикативе у месецу с највишим откупом у претходних дванаест месеци, односно од почетка обављања делатности ако ради краће од дванаест месеци, овлашћени мењач дужан је да тај вишак уплати на рачун код банке најкасније другог радног дана после истека недеље, до 12.00 часова.

Одлука о условима и начину обављања мењачких послова

Вишак динара се израчунава тако што се од стања динара у благајни на крају сваког радног дана овлашћеног мењача у претходној недељи одузима троструки просечни износ динара којим је вршен откуп ефективе у месецу с највећим откупом у претходних дванаест месеци, а затим се тако добијени износи сабирају ако су позитивни, односно одузимају ако су негативни - при чему вишак динара неће постојати ако укупан износ добијен на наведени начин није позитиван.

Стање динара на крају радног дана утврђује се на основу података са свих мењачких места овлашћеног мењача. Ако овлашћени мењач ради краће од месец дана, просечан троструки износ динара утврђује се према недељи с највећим откупом.

Одлука о условима и начину обављања мењачких послова

Овлашћени мењач који је тек почео да ради, као и ново мењачко место овлашћеног мењача, имају обавезу уплате вишка динара након прве радне недеље у којој су радили током свих радних дана.

У случају да овлашћени мењач смањи, односно повећа број мењачких места, вишак динара се утврђује на следеће начине:

- у односу на троструки просечан износ динара којим је вршен откуп ефикасности у месецу с највишим откупом у претходних дванаест месеци, умањен за допринос мењачког места које је престало да ради у том износу или у односу на троструки просечан износ динара којим је вршен откуп ефикасности у месецу с највишим откупом у претходних дванаест месеци, увећан за троструки просечан износ динара којим је вршен откуп ефикасности на новом мењачком месту у претходној недељи, односно у недељи у којој је ново мењачко место остварило највећи откуп ефикасности ако то мењачко место ради краће од **М** месец дана, односно у месецу с највишим откупом од почетка рада тог места.

20. Јавни поштански оператор и овлашћени мењач који су готовину и ефективу евидентирали као излаз из благајне ради уплате на рачун код банке - дужни су да ту уплату изврше у току тог радног дана, а најкасније наредног радног дана, при чему евидентирање излаза из благајне прати потврда о излазу динара и/или ефективе.

Јавни поштански оператор и овлашћени мењач који су готовину и ефективу подигли са рачуна код банке дужни су да ту готовину и ефективу унесу у благајну и евидентирају у току тог радног дана, а најкасније наредног радног дана, при чему евидентирање улаза у благајну прати потврда о улазу динара и /или ефективе.

21. Мењач је дужан да предузме следеће радње:

- да на видном месту, испред простора где се налази мењачко место стави натпис „МЕЊАЧНИЦА“ - на српском и на једном од светских језика;
- да сопствену курсну листу истакне тако да она буде видљива за странке;

- да на мењачком месту или испред мењачког места истакне лако уочљиво обавештење које служи за информисање грађана о најмањем (*минималном*) износу који тај мењач плаћа при откупу, односно највећем (*максималном*) износу који наплаћује при продаји ефикативне за све валуте из своје курсне листе (по јединици стране валуте), при чему **најмањи износ** представља гарантовани износ који мењач исплаћује физичком лицу при откупу ефикативне и састоји се од куповног курса за ефикативу мењача за ту валуту умањеног за највећи проценат провизије, а највећи износ представља гарантован износ који мењач наплаћује од физичког лица при продаји ефикативне и састоји се од продајног курса мењача за ту ефикативу увећаног за највећи проценат провизије.

Одлука о условима и начину обављања мењачких послова

- да на почетку радног времена истакне обавештење о висини највећег процента провизије тако да оно буде видљиво за странке, и то на истом месту и на исти начин као што је истакнута курсна листа, као и да провизију наплаћује до висине процента назначеног у том обавештењу, с тим да ово обавештење не може мењати у току радног времена;

- да код сваке трансакције, ради заштите од фалсификата, поступа на начин утврђен прописом којим се уређује поступање с новцем за који се сумња да је фалсификован.

Ако при подношењу стране новчанице на откуп мењач **посумња да је у питању фалсификат**, дужан је да **поступи у складу с Одлуком о поступању с новцем за који постоји сумња да је фалсификован („Сл.гласник РС“ бр.111/17)** и то:

- да проверава аутентичност новца, и то приликом његовог пријема од клијента, при обради новца и **пре исплате клијентима**, као и да новац за који сумња да је фалсификован достави Народној банци Србије ради експертизе.

Одлука о условима и начину обављања мењачких послова

- ако је ималац новца за који постоји сумња да је фалсификован присутан у моменту утврђивања ове сумње - овлашћени субјект о овој сумњи одмах обавештава тог имаоца и Министарство унутрашњих послова (у даљем тексту: МУП);
- имаоцу новца се новац привремено одузима и упућује му се молба да сачека долазак представника МУП-а, уз истовремено издавање потврде о привремено одузетом новцу.

Мењач је дужан:

- да **ВАЖНО ОБАВЕШТЕЊЕ**, на српском и енглеском језику, истакне тако да оно буде видљиво за странке, као и да поступи у складу с њим;
- да дневник благајне води коришћењем софтвера, а у случају прекида рада електронског система да у тај дневник унесе податке из ручно израђених потврда о извршеном откупу и продаји ефективе и чекова одмах после успостављања рада електронског система односно,

Одлука о условима и начину обављања мењачких послова

ако банка мењачке послове обавља на основу налога који јој физичко лице доставља електронски, дневник благајне садржи и податке о мењачким пословима обављеним на тај начин, који се чувају у електронској форми;

- да дневник благајне за мењачке послове води одвојено од дневника благајне, односно од књиговодствене евиденције за другу делатност коју обавља;

- да мењачке послове обавља према обавештењу о радном времену које је достављено Народној банци Србије и које је истакнуто на мењачком месту;

- да код сваке трансакције или више међусобно повезаних трансакција чији је износ једнак износу утврђеном прописом којим се уређује спречавање прања новца и финансирања тероризма или је већи од тог износа, као и у другим случајевима утврђеним тим прописом - поступи у складу с тим прописом.

22. Овлашћени мењач је дужан да испуни и следеће обавезе:

- да на видном месту, поред натписа "МЕЊАЧНИЦА", истакне назив мењачнице и назив оснивача, односно име и презиме власника (не односи се на јавног поштанског оператора);
- да на мењачком месту истакне овлашћење Народне банке Србије за то мењачко место (не односи се на јавног поштанског оператора);
- да на мењачком месту поседује копије важећих уговора са банком, односно банкама;
- да откупљене чекове достави банци у року и на начин који су утврђени уговором;
- да на мењачком месту држи само ону готовину, ефективу и чекове који су остварени мењачким пословањем, односно намењени мењачком пословању и који су прописно евидентирани уз одговарајућу документацију (не односи се на јавног поштанског оператора);

Одлука о условима и начину обављања мењачких послова

- да, уколико поред мењачког пословања обавља и другу делатност, осим кад је та делатност пружање платних услуга, обезбеди да се готовина, ефектива и чекови који су намењени мењачком пословању чувају на мењачком месту одвојено од готовине, ефективе и чекова из друге делатности која се обавља на том месту, а ако се држе у заједничкој каси буду одвојено паковани и обележени натписом "Мењачко пословање" (не односи се на јавног поштанског оператора);
- да обезбеди да стање готовине и ефективе на мењачком месту одговара подацима из дневника благајне тог мењачког места;
- да на мењачком месту поседује обавештења банке, односно Народне банке Србије која се односе на стране новчанице, као и обавештења банке, односно Народне банке Србије у вези са обављањем мењачких послова;

Одлука о условима и начину обављања мењачких послова

- да на мењачком месту поседује следећу опрему: металну касу, бројачку машину, UV лампу и савремене уређаје за откривање фалсификата (уређаје са сензорима за маркере и магнетну детекцију који откривају већину фалсификата САД долара и уређаје који откривају фалсификате евра);
- да на мењачком месту поседује опрему према спецификацији Народне банке Србије, односно банке, за коришћење софтвера;
- да на видном месту истакне обавештење да је објект под видео-надзором;
- да обезбеди непрекидно видео-снимање благајничког места, као и банкомата, видео-опремом у току свог радног времена, односно радног времена банкомата;

Одлука о условима и начину обављања мењачких послова

- да поседује видео-снимке за најмање десет последњих радних дана, са назначеним тачним временом, који су сачињени у току радног времена сваког мењачког места и у чијем су средишту (фокусу) физичка лица која врше трансакције;
- да видео-снимке достави само органу надлежном за вршење контроле, односно министарству надлежном за унутрашње послове, на његов захтев, као и физичком лицу на које се видео-снимак односи, такође на његов захтев.

Овлашћени мењач може на мењачком месту да истакне назив банке, односно банака с којима има закључен уговор. **Овлашћени мењач не може на мењачком месту да има истакнуту ознаку или натпис Народне банке Србије, осим овлашћења Народне банке Србије за то мењачко место.**

23. О извршеном откупу и продаји ефективе и чекова мењач коришћењем софтвера издаје потврду која има најмање једну копију.

Оригинал потврде мењач предаје физичком лицу, а копију, без обзира на медиј на коме се налази, чува до истека законом утврђеног рока за чување документације која је основ за евидентирање пословних промена (5 година).

Потврда обавезно садржи следеће податке:

- назив мењача (банкомат) и назив и адресу мењачког места;
- шифру благајничког места, ознаку посла (откуп, продаја) и редни број потврде који се не сме понављати (банкомат);

Одлука о условима и начину обављања мењачких послова

- име и презиме резидента - физичког лица и нерезидента - физичког лица, њихов ЈМБГ из важеће личне карте или број важеће путне исправе код сваке трансакције чији је износ једнак износу утврђеном прописом којим се уређује спречавање прања новца и финансирања тероризма или је већи од тог износа, као и у другим случајевима утврђеним тим прописом;
- шифру основа откупа (796 и 701 за ефективу, а 795 и 699 за чекове) или основа продаје (700 и 701 за ефективу, а 795 и 699 за чекове);
- ознаку валуте, износ у страниј валути и износ у динарима (банкомат);
- курс по коме је трансакција обављена, проценат и износ провизије (банкомат);
- датум и време извршења трансакције и место извршења трансакције;
- потпис благајника и његову шифру.

Одлука о условима и начину обављања мењачких послова

Ради заштите физичког лица од фалсификата, ваноптицајних новчаница и сличног, мењач поред основних података у потврду уноси и податке о извршеној идентификацији новчаница и физичких лица за продају САД долара у апоенима од 50 и 100, код сваке продаје ефективе, уколико физичко лице то захтева, а потврда мора бити сачињена у складу са рачуноводственим стандардима, садржати редни број, који се не сме понављати.

Софтвер мора омогућавати да се после уношења првог редног броја потврде уносе наредни бројеви, који се до краја предвиђене серије више не могу мењати. У случају прекида рада електронског система на благајничком месту, мењач издаје ручно користећи одштампане обрасце потврда о откупу и продаји ефективе и чекова, који већ садрже редне бројеве, и води евиденцију о утрошеним обрасцима тих потврда и исте се штампају у блоковима - у оквиру одређених серијских бројева.

Мењач је дужан да после успостављања рада електронског система на благајничком месту у дневник благајне одмах унесе податке са штампаних образаца.

Кад банка мењачке послове обавља на основу налога које јој физичко лице доставља у електронском облику она том лицу, на његов захтев издаје потврду на основу података који се чувају у електронском облику.

24. Ако мењач обавља мењачке послове преко банкомата, дужан је да испуни следеће услове:

- да на банкомату на видном месту истакне ознаку на српском и једном од светских језика да је реч о банкомату за обављање мењачких послова;
- да обезбеди да на банкомату буду истакнуте информације о називу и адреси мењачког места и **Исплатно** - уплатног благајничког места за тај банкомат;

Одлука о условима и начину обављања мењачких послова

- да обезбеди издавање потврде о извршеним откупу и продаји ефикативне;
- да на банкомату обезбеди информације о курсу за ефикативу који се примењује при обављању појединачне трансакције;
- да, ако наплаћује провизију, на банкомату обезбеди информацију о њеној висини.

25. Мењач свакодневно води дневник благајне о обављеним мењачким пословима, који обавезно садржи:

- назив мењача;
- врсту валуте, износ у валути, курс, обрачунату динарску противвредност, износ обрачунате провизије и укупан износ динара;
- почетно стање ефикативе и готовине и њихово стање на крају дана;
- серијске бројеве потврда о куповини, односно продаји и податке о другим трансакцијама на благајничком месту;

Одлука о условима и начину обављања мењачких послова

- време, место и датум извршене трансакције;
- шифру основа куповине, односно продаје (ефектива, чекови).

Подаци у дневнику морају се уносити хронолошки, према редоследу трансакција, и морају одговарати подацима о износима откупљене, односно продате ефикативне и чекова, као и подацима о другим трансакцијама на благајничком месту/благајничким местима - по врсти трансакције и износима, према појединачним потврдама.

Овлашћени мењач и јавни поштански оператор који обављају мењачке послове на банкомату у дневник благајне мењачког места коме банкомат и исплатно - уплатно благајничко место припадају уноси податак о излазу готовине, односно ефикативне са тог места на банкомат на дан кад пуни банкомат, односно податак о улазу ефикативне, односно готовине на дан кад празни банкомат.

Одлука о условима и начину обављања мењачких послова

Овлашћени мењач и јавни поштански оператор који обављају мењачке послове на банкомату податке о обављеним трансакцијама на банкомату који су електронски записани штампа, потписује и прилаже дневнику благајне мењачког места коме банкомат припада, по датумима, за све дане између пуњења/пражњења банкомата, а најкасније до првог радног дана по истеку недеље.

Кад банка мењачке послове обавља на основу налога које физичко лице доставља у електронском облику, она у дневник благајне уноси и те податке, које чува у електронском облику.

По потреби, на захтев Народне банке Србије, банка и јавни поштански оператор штампају податке из дневника благајне за тражени датум.

Овлашћени мењач на крају сваког радног дана закључује дневник благајне, који садржи потпис овлашћеног мењача или лица које он овласти, и чува га, у штампаном облику, до истека законом утврђеног рока за чување пословних књига.

Овлашћени мењач и јавни поштански оператор дужни су да стање готовине и ефективе у дневнику благајне сваког дана срањује са стањем готовине и ефективе у каси, о чему мора поседовати писмени доказ.

Провера исправности новчаница

26. Мењач је дужан да, при обављању мењачких послова, утврди да ли је страна новчаница исправна, да ли је у оптицају, да ли је истекао рок за њену замену и да ли је у питању новчаница за коју мењач сумња да је фалсификована.

Изузетно, кад обавља мењачке послове на банкомату, овлашћени мењач податке о страним новчаницама утврђује након преузимања ефективе са банкомата и улаза те ефективе на исплатно - уплатно благајничко место.

Код обављања мењачких послова, страна новчаница сматра се неисправном у следећим случајевима:

- ако је фалсификована;
- ако је новчаницу надлежни орган емитента прогласио безвредном;
- ако је проценат површине преосталог дела новчанице мањи од процента који утврђује банка;
- ако је део који недостаје на новчаници надокнађен другом врстом папира или папиром с друге новчанице, што се квалификује као покушај преправке и подлеже екпертизи;

Одлука о условима и начину обављања мењачких послова

- ако су главни мотиви или ознаке апоена преправљани на било који начин и из било којих побуда;
- ако је прањем или деловањем неке супстанце новчаница избледела толико да су њене основне карактеристике непрепознатљиве (врста валуте, апоен, елементи заштите и друго);
- ако је умрљана јарком бојом (*alert colours*) којом се врши хемијска заштита у транспорту, односно којом се новчанице боје у случају насилног отварања паковања новца (овакве новчанице су обично обојене по ивицама и угловима, а могу бити обојени и њихови штампани делови, и то једном од јарких боја - црвеном, црном, плавом, зеленом и слично, при чему се код покушаја скидања ових боја често добије блеђа нијанса боје и најчешће се оштете места с којих је покушано скидање боје);
- ако на постојећем делу новчанице недостају сви заштитни елементи (водени жиг, магнетна заштита, обојена влакна, сигурносна нит, микротекст и слично) или су ови елементи нечитљиви;

Одлука о условима и начину обављања мењачких послова

- ако на постојећем делу новчанице недостају или су нечитљива сва обележја аутентичности (назив банке, серијски број, вредност новчанице исказана словима и бројевима, главна слика);
- ако је до те мере лепљива, натопљена уљем, уништена ватром, хемикалијама, труљењем и слично, односно контаминирана да не може бити испитана.

Код обављања мењачких послова, на одређивање исправности динарске новчанице примењују се одредбе прописа којим се уређује управљање токовима готовине.

27. Ако нису сигурни да је нека новчаница у оптицају, као и ако је страна новчаница до те мере оштећена или похабана да се не може идентификовати, упутиће подносиоца такве новчанице на банку с којом су закључили уговор.

28. Ако при подношењу новчанице на откуп посумња да је у питању фалсификат, мењач је дужан да поступи у складу с прописом којим се уређује поступање са новцем за који постоји сумња да је фалсификован.

29. У склопу мера које предузима за очување стабилности финансијског система, а ради обезбеђивања једнообразног поступања код обављања мењачких послова Народна банка Србије, у оквиру њеног софтвера који мењач користи, омогућава мењачу директан приступ (онлајн) *Прегледу оптицајних новчаница страног новца са описима, елементима заштите и роковима наплативости* и информацијама које се односе на фалсификате страног новца (у даљем тексту: Преглед).

Мењач који не користи софтвер Народне банке Србије приступа Прегледу преко њене интернет презентације, уз употребу корисничког имена и лозинке које Народна банка Србије додељује овим мењачима, а овлашћени мењач и јавни поштански оператор приступају преко банке са којом постоји закључен уговор о обављању мењачких послова и чији софтвер користе.

Народна банка Србије редовно ажурира Преглед.

Банке су дужне да овлашћеним мењачима с којима имају закључен уговор и користе софтвер те банке достављају линк, корисничко име и лозинку ради приступања Прегледу.

30. Овлашћени мењач и јавни поштански оператор могу преносити готовину између више благајничких места једног мењачког места, односно између више мењачких места, као и између исплатно - уплатног благајничког места и банкомата једног мењачког места, односно привременог благајничког места у току једног његовог радног дана.

Овлашћени мењач и јавни поштански оператор дужни су да готовину, односно ефективу коју су изнели са исплатно - уплатног благајничког места, ради пуњења банкомата, истог радног дана унесу у банкомат, као и да готовину, односно ефективу коју су подигли из банкомата истог радног дана унесу на исплатно - уплатно благајничко место.

Одлука о условима и начину обављања мењачких послова

Овлашћени мењач дужан је да готовину, односно ефективу коју је изнео са исплатно - уплатног благајничког места ради обављања мењачких послова на привременом благајничком месту, истог радног дана унесе на привремено благајничко место, као и да готовину, односно ефективу коју је изнео с привременог благајничког места истог радног дана унесе на исплатно - уплатно благајничко место.

Пренос готовине и ефикасности мора пратити потврда о интерном излазу, односно улазу готовине и ефикасности, као и документ са пописом спецификованих износа по валутама у ефикасности и износа у готовини који су предмет преноса, који је на оба благајничка места, односно мењачка места, потписао овлашћени мењач или лице које он овласти.

Одлука о условима и начину обављања мењачких послова

Потврда о интерном излазу, односно улазу готовине и ефективе, садржи време и датум тог излаза, односно улаза.

Пренос готовине и ефективе у банкомат и привремено мењачко место прати потврда о интерном излазу, односно улазу готовине и ефективе коју овлашћени мењач сачињава само на уплатно - исплатном благајничком месту за дане кад је евидентирао излаз са тог благајничког места, односно улаз на то место.

Потврду о интерном излазу, односно улазу готовине и ефективе прати документ с пописом спецификованих износа по валутама у ефективи и износа у готовини, који је на исплатно - уплатном благајничком месту потписао овлашћени мењач или лице које он овласти.

Потврде о интерном улазу, односно излазу готовине и ефективе, као и документи са пописом спецификованих износа по валутама које су предмет преноса чувају се на оба мењачка места, односно на исплатно - уплатном благајничком месту.

Путујући мењач

31. Путујући мењач је радник банке, јавног поштанског оператора или овлашћеног мењача који је повезан са уплатно - исплатним благајничким местом у погледу снабдевања готовином и ефективом и враћања откупљене ефикасе или вишка готовине, при чему и путујући мењач и исплатно - уплатно благајничко место припадају истом мењачком месту, у смислу вођења дневника благајне и извештавања о обављеним мењачким пословима.

Путујући мењач мењачке послове обавља на територији Републике Србије у превозном средству у путничком саобраћају или на привредним, туристичким или сличним манифестацијама, односно на одређеном простору, кад се због природе тих манифестација или простора мењачки послови не могу обављати путем привременог мењачког места.

32. Путуюћи мењач дужан је да поседује потврду да је повезан са исплатно - уплатним благајничким местом мењача, као и у ком периоду и у ком радном времену обавља мењачке послове; потврду му издаје мењач.

За путуюћег мењача, јавног поштанског оператора и овлашћеног мењача и у уговору мора бити наведено где, у ком периоду и у ком радном времену путуюћи мењач обавља мењачке послове.

Путуюћи мењач дужан је да изда ручно попуњену потврду о откупу, односно продаји ефективе.

33. Путуюћи мењач мора у време пословања, поред потврде да је повезан са исплатно - уплатним благајничким местом мењача, коју му издаје мењач, поседовати и копију овлашћења мењача чији је радник, као и на видном месту истакнут беџ са својим именом и презименом, ознаком „ПУТУЈУЋИ МЕЊАЧ“ и називом мењача чији је радник.

На дан када путујући мењач преузима, односно уплаћује готовину и ефективу уносе се подаци у дневник благајне исплатно -уплатном благајничком месту са којим је повезан.

Путујући мењач ручно издате потписане потврде прилаже по датумима дневнику благајне мењачког места коме припада, за дане у којима је обављао мењачке послове, по повратку са пута, а најкасније наредног радног дана.

Привремено благајничко место

34. Привремено благајничко место просторно је и организационо одвојено од мењачког места коме припада као и од исплатно-уплатног благајничког места са којим је повезано у погледу снабдевања готовином и ефективом.

На привременом благајничком месту мењачки послови се обављају у складу са уговором, на простору где не постоји стална потражња за мењачким услугама или на простору на коме се

Одлука о условима и начину обављања мењачких послова

одржавају привредне, туристичке и сличне манифестације, у унапред одређеном периоду, који зависи од времена одржавања одређене манифестације, а који не може бити дужи од месец дана.

35. Мењач је дужан да Народну банку Србије обавести о отварању привременог благајничког места, и то пре његовог отварања.

У обавештењу мењач посебно треба да наведе адресу привременог мењачког места и ком мењачком месту припада, период када ће се мењачки послови обављати и да испуњава све услове за обављање мењачких послова, осим у погледу техничких услова, где се могу издавати и ручне потврде.

Мењач обављене трансакције на привременом мењачком месту евидентира у дневнику благајне мењачког места којем припада, електронски на крају радног дана, а ручно најкасније до првог радног дана по истеку радне недеље, и то по датумима за све дане.

У случају престанка рада на привременом благајничком месту пре завршетка периода у коме је било планирано обављање мењачких послова, мењач је дужан да о томе обавести Народну банку Србије најмање један радни дан пре последњег радног дана тог места.

Откуп путничких и банкарских чекова

36. Путнички чек се откупљује по следећем поступку: физичко лице - корисник чека дужно је да други потпис на чеку, који мора одговарати првом потпису, стави у присуству мењача на шалтеру. Мењач потписе на чековима упоређује с потписом корисника на његовој путној исправи и на тај начин утврђује аутентичност потписа.

Ако физичко лице поднесе путнички чек који је корисник на оба места већ потписао, са попуњеном наредбом на име лица које тај чек подноси, јавни поштански оператор и овлашћени мењач ће то лице упутити на банку са којом имају закључен уговор.

Код сваког откупа путничког чека, јавни поштански оператор и овлашћени мењач дужни су да у потврду о откупу унесу: име и презиме физичког лица – резидента и нерезидента, њихов ЈМБГ из важеће личне карте или број важеће путне исправе, место сталног пребивалишта и адресу, серијски број и место издавања чека.

37. Ако банкарски чек поднет на откуп испуњава све потребне услове, мењач ће од корисника (ремитента) захтевати да га индосира пред њим - стављањем потписа на полеђини чека (по његовој ширини), а идентитет корисника утврдиће на основу важеће путне исправе или важеће личне карте. Када се идентитет утврђује на бази путне исправе, потпис мора бити идентичан потпису на тој исправи.

Овлашћени мењач и јавни поштански оператор неће откупити банкарски чек на коме се износ исписан словима не слаже са износом исписаним цифрама, као и ако на чеку недостају неки од битних елемената, или је преправљен, нечитак, радиран (саструган), а корисника ће упутити на банку са којом су закључили уговор да тај чек преузме на наплату (инкасо).

Овлашћени мењач и јавни поштански оператор неће откупити ни банкарски чек који је издат у више примерака (што се види на самом чеку - *First, Original, Second, Duplicate*), ако се не поднесу сви примерци тог чека.

Овлашћени мењач и јавни поштански оператор могу откупити банкарски чек када корисник преда и оригинал и копију тог чека и када оба примерка претходно потпише (индосира) на полеђини.

Овлашћени мењач и јавни поштански оператор оба примерка чека достављају банци са којом су закључили уговор.

38. Овлашћени мењач и јавни поштански оператор при предаји банци откупљених путничких чекова који гласе на страну валуту дужни су да ставе свој печат на лице чека, као и на његову полеђину (по ширини) са потписом овлашћеног лица.

У случају да корисник чека није попунио датум откупа чека, јавни поштански оператор и овлашћени мењач дужни су да то учине.

Мењачки послови повезани са платним услугама и међународним упутницама

39. Овлашћени мењач може на благајничком месту на коме обавља мењачке послове и пружа платне услуге у истој благајни држати готовину и ефективу остварене по тим пословима.

Овлашћени мењач може на мењачком месту на коме обавља мењачке послове и пружа платне услуге користити готовину и ефективу остварену по овим пословима за обављање тих послова њиховим преносом из једног у друго пословање;

Одлука о условима и начину обављања мењачких послова

ако то није у супротности са обавезом заштите новчаних средстава корисника платних услуга у складу са законом којим се уређују платне услуге и другим обавезама утврђеним законом и прописом.

У случају преноса готовине и ефективе из једног у друго пословање, овлашћени мењач је дужан да пре извршења појединачне трансакције у дневнику благајне за мењачке послове евидентира интерни улаз, односно излаз готовине или ефективе, у случајевима када се новац држи у заједничкој благајни.

Ако се готовина и ефектива држи у одвојеним благајнама, овлашћени мењач и јавни поштански оператор могу вршити пренос између благајни (евидентира интерни улаз/излаз) ако процене да им треба одређени износ готовине и ефективе за платне услуге (процењени износ готовине и ефективе).

Уколико не искористе процењени износ готовине и ефективе, овлашћени мењач и јавни поштански оператор су дужни да неискоришћени износ на крају радног дана врате у благајну или најкасније наредног радног дана уплате на посебан рачун за мењачке послове.

Одлука о условима и начину обављања мењачких послова

Износ готовине и ефективе који је искоришћен за извршење платних услуга овлашћени мењач и јавни поштански оператор су дужни да врате у мењачко пословање најкасније наредног радног дана од дана пријема рефундације тих средстава на неки од следећих начина:

- преносом средстава са рачуна који користи за платне услуге на рачун за мењачке послове;
- преносом ефективе и готовине из благајне платних услуга у благајну мењачких послова, само књиговодствено, ако се средства налазе у истој благајни.

Искоришћени и неискоришћени износ готовине и ефективе који је пренет у мењачко пословање овлашћени мењач и јавни поштански оператор могу да врате у пословање по основу пружања платних услуга на један од следећих начина:

- преносом средстава са посебног рачуна за мењачке послове на рачун који користи за платне услуге;

Одлука о условима и начину обављања мењачких послова

- преносом средстава из благајне платних услуга у благајну мењачких послова, књиговодствено, ако се средства налазе у истој благајни.

Коришћење софтвера за обављање мењачких послова

40. За обављање мењачких послова овлашћени мењач користи софтвер једне од банака с којима има закључен уговор или софтвер Народне банке Србије који треба да обезбеди бележење, чување и достављање Народној банци Србије свих података на нивоу појединачне трансакције о обављеним **М**ењачким пословима овлашћеног мењача који су прописани овом одлуком.

Одлука о условима и начину обављања мењачких послова

За обављање мењачких послова банка и јавни поштански оператор користе сопствени софтвер, који треба да обезбеди бележење, чување и достављање Народној банци Србије свих података на нивоу појединачне трансакције о обављеним мењачким пословима овлашћеног мењача који су прописани овом одлуком.

Банка је дужна да води евиденцију о закљученим и измењеним, односно раскинутим уговорима о коришћењу софтвера са овлашћеним мењачима, као и да једном месечно Народној банци Србије доставља извод из те евиденције.

Престанак обављања мењачких послова

41. Овлашћени мењач дужан је да Народној банци Србије поднесе захтев за трајни престанак обављања мењачких послова на једном, више или свим мењачким местима у року од пет радних дана од последњег радног дана мењачког места на које се захтев односи, као и да о томе обавести банку са којом има закључен уговор.

Уз захтев овлашћени мењач доставља документ којим доказује да је обавестио банку о трајном престанку обављања мењачких послова, као и документе којима доказује да је испунио прописане обавезе.

Одлука о условима и начину обављања мењачких послова

Овлашћени мењач који трајно престаје да обавља мењачке послове на свим мењачким местима дужан је да сву ефективну прода банци и сву готовину уплати на свој текући рачун најкасније наредног радног дана од последњег радног дана, као и да доказ о продаји банци и уплати на текући рачун поднесе Народној банци Србије, уз захтев за трајни престанак обављања мењачких послова.

Ако овлашћени мењач и јавни поштански оператор престаје трајно да обавља мењачке послове на једном или више мењачких места, може пренети ефективну и готовину на мењачко место које наставља да ради; доказе о томе доставља Народној банци Србије.

Овлашћени мењач дужан је да Народној банци Србије врати овлашћења за мењачка места на којима трајно престаје да ради.

На основу захтева и достављене документације, Народна банка Србије доноси решење о одузимању овлашћења за обављање мењачких послова.

Одлука о условима и начину обављања мењачких послова

Овлашћени мењач и јавни поштански оператор који привремено престаје да обавља мењачке послове на једном, више или свим мењачким местима, односно банкомату/банкоматима који припадају том/тим мењачким местима дужан је **да одмах а најкасније у року од два радна дана од дана кад је привремено престао да обавља мењачке послове о томе обавести Народну банку Србије, као и банку са којом има закључен уговор, при чему је дужан да у обавештењу Народној банци Србије наведе разлоге због којих је привремено спречен да обавља мењачке послове и период у коме привремено неће обављати мењачке послове а који може трајати до шест месеци.**

Ако по истеку периода привременог престанка и даље постоје разлози због којих је привремено престао да обаља мењачке послове, овлашћени мењач је дужан да у року од два радна дана од истека рока по претходном обавештењу, обавести Народну банку Србије, као и банку, са којом има закључен уговор, при чему је дужан да у обавештењу Народној банци Србије наведе период продужења привременог престанка обављања мењачких послова и разлоге за продужење, с тим што укупно трајање привременог престанка обављања мењачких послова не може бити дуже од годину дана од дана почетка привременог престанка обављања мењачких послова

Одлука о условима и начину обављања мењачких послова

Овлашћени мењач који привремено престаје да ради на једном или више места дужан је да истог дана сву ефективу и готовину пренесе на мењачко место које наставља да ради или да их уплати на рачун код банке.

Ако је овлашћени мењач привремено престао да обавља мењачке послове само на банкомату/банкоматима који припадају мењачком месту на коме и даље обавља мењачке послове – дужан је да истог дана сву ефективу и сву готовину с тог/тих банкомата уплати на исплатно-уплатно благајничко место с којим је банкомат повезат у погледу снабдевања готовине у динарима и ефективи.

Одлука о условима и начину обављања мењачких послова

У случају да је привремено престао да обавља мењачке послове на свим мењачким местима, овлашћени мењач односно јавни поштански оператор, дужан је да сву ефективу прода банци и сву готовину уплате на свој текући рачун најкасније наредног радног дана од последњег радног дана кад је обављао мењачке послове на свим мењачким местима и доказ о томе, заједно са обавештењем, поднесу Народној банци Србије.

Овлашћени мењач је дужан да истог дана када је наставио да обавља мењачке послове на једном, више или свим мењачким местима, односно банкомату/банкоматима који припадају том/тим мењачким местима, на којима је привремено престао да обавља, обавести о томе Народну банку Србије, као и банку с којом има закључен уговор.

Ако овлашћени мењач односно јавни поштански оператор не настави да обавља мењачке послове након истека периода привременог престанка из обавештења о привременом престанку, односно обавештења о продужењу тог периода или не достави Народној банци Србије обавештење о продужењу тог периода, дужан је да Народној банци Србије поднесе захтев за трајни престанак обављања мењачких послова на том/тим мењачким местима. У супротном, Народна банка Србије доноси решење о одузимању овлашћења за обављање мењачких послова на том/тим мењачким местима.

Ако овлашћени мењач не настави да обавља мењачке послове на једном, више или свим банкоматима након истека периода привременог престанка из обавештења о привременом престанку, односно обавештења о продужењу тог периода или не достави Народној банци Србије обавештење о продужењу тог периода, с навођењем разлога за то продужење, дужан је да Народној банци Србије поднесе захтев за издавање овлашћења за обављање мењачких послова због промене података који се односе на број банкомата (решење о овлашћењу за обављање мењачких послова садржи и број и адресе банкомата који припадају том мењачком месту).

Извештавање

42. Банка је дужна да Народној банци Србије свакодневно електронски доставља извештај о обављеним мењачким пословима којим су обухваћени и подаци о откупу и продаји ефикасе и чекова јавном поштанском оператору и овлашћеном мењачу, као и подаци о обављеним мењачким пословима на основу налога које физичко лице доставља електронски.

У случају прекида рада електронског система, банка је дужна да извештај достави одмах после успостављања рада тог система

43. Овлашћени мењач који користи софтвер Народне банке Србије дужан је да Народној банци Србије свакодневно електронски доставља извештај о обављеним мењачким пословима.

Овлашћени мењач који користи софтвер банке дужан је да тој банци свакодневно електронски доставља извештај о обављеним мењачким пословима, а банка је дужна да те извештаје доставља Народној банци Србије.

У случају прекида рада електронског система, овлашћени мењачи и банке су дужни да извештај доставе одмах после успостављања рада тог система.

44. Јавни поштански оператор је дужан да банци свакодневно електронски доставља извештај о обављеним мењачким пословима, а банка те извештаје доставља Народној банци Србије.

У случају прекида рада електронског система јавни поштански оператор, односно банка дужни су да одмах после успостављања рада тог система, банци, односно Народној банци Србије доставе извештаје.

Одлука о ближим условима и начину вршења контроле мењачког пословања

1. Овом одлуком прописују се ближи услови и начин вршења контроле мењачког пословања **овлашћених мењача и јавног поштанског оператора.**
2. **Предмет контроле** јесте провера и утврђивање законитости и правилности обављања мењачких послова у складу са Законом о девизном пословању (у даљем тексту: Закон), прописима Народне банке Србије којим се уређују услови и начин обављања мењачких послова и другим девизним прописима, као и уговором о обављању мењачких послова који је јавни поштански оператор, односно овлашћени мењач (у даљем тексту: субјект контроле) закључио с банком, односно банкама.
3. Појмови мењачко место, благајничко место, софтвер и радни дан, у смислу ове одлуке, имају значење утврђено Законом и прописима Народне банке Србије којим се уређују услови и начин обављања мењачких послова.

Радни дан, у смислу ове одлуке, јесте сваки дан осим суботе, недеље и дана државног и верског празника који је проглашен нерадним даном у Републици Србији.

Услови и начин вршења контроле

4. Контролу Народна банка Србије врши на следећи начин:

1) **Посредно** - прикупљањем, праћењем, проверавањем и анализом извештаја и друге документације коју јој субјект контроле доставља на основу Закона и прописа Народне банке Србије, односно на њен захтев, као и друге документације, односно података којима Народна банка Србије располаже;

2) **Непосредно** - контролом обављања мењачких послова на мењачком месту и благајничком месту, као и другом месту које је у вези са обављањем мењачких послова, односно у свим просторијама субјекта контроле и у просторијама лица која су са субјектом контроле повезана имовинским, управљачким или пословним односима;

Контрола се може вршити увидом у пословне књиге, уговоре и другу документацију која се односи на мењачко пословање субјекта контроле, односно пословање тог лица. Народна банка Србије у вршењу контроле сарађује са Пореском управом, царинским органом, односно другим надлежним органима.

Посредна контрола

5. Проверу законитости и правилности обављања мењачких послова Народна банка Србије врши континуирано на основу извештаја које субјект контроле доставља у складу са прописима Народне банке Србије којим се уређују услови и начин обављања мењачких послова, друге документације коју јој субјект контроле доставља на основу Закона и прописима Народне банке Србије, односно на њен захтев, као и друге документације, односно података којима Народна банка Србије располаже.

6. Народна банка Србије сачињава записник о извршеној посредној контроли ако том контролом утврди да је субјект контроле учинио незаконитости, односно неправилности у обављању мењачких послова.

На поступак након сачињавања записника о извршеној посредној контроли сходно се примењују одредбе ове одлуке које се односе на поступак непосредне контроле.

Непосредна контрола

7. **Непосредну контролу врше** запослени у Народној банци Србије које решењем за то одреди гувернер или лице које он овласти (**овлашћена лица**). У решењу се наводи нарочито: назив субјекта контроле, предмет контроле и датум почетка контроле.

У току непосредне контроле решење се може допунити, односно изменити.

Доношењем решења покренут је поступак непосредне контроле субјекта контроле. Ово решење уручује се заступнику, односно другом овлашћеном лицу субјекта контроле или другом ангажованом лицу субјекта контроле које се затекне у његовим пословним просторијама по доласку у те просторије.

Народна банка Србије може ангажовати друга лица која ће присуствовати непосредној контроли ради пружања одговарајуће стручне подршке овлашћеном лицу при вршењу те контроле.

8. Субјект контроле дужан је да овлашћеном лицу омогући несметано вршење контроле и да сарађује са тим лицем.

Субјект контроле дужан је да овлашћеном лицу, ради вршења контроле, омогући приступ мењачком месту, као и свим другим местима која су у вези са обављањем мењачких послова, да му стави на увид пословне књиге, документацију и податке које то лице захтева, у писменој или електронској форми, као и да му омогући несметан и потпун приступ опреми, бази података, рачунарским програмима и софтверу.

Ако су документација и подаци сачињени на језику који није српски, Народна банка Србије може захтевати да се обезбеди превод те документације и података на српском језику, који је оверио судски тумач.

Заступници, односно одговорна и овлашћена лица субјекта контроле обавезни су да овлашћеном лицу, на његов захтев, дају и писмене одговоре на питања која им се поставе, у року који је утврђен у том захтеву, као и да, по потреби, пруже доказе у вези са тим одговором.

9. У вршењу непосредне контроле овлашћено лице може да предузме следеће радње:

- 1) да приступа мењачком и благајничком месту и другим местима која су у вези са обављањем мењачких послова, односно другим просторијама мењача;
- 2) да захтева да се обезбеде копије докумената који су у вези са предметом контроле и/или техничка подршка приликом приступа пословним књигама у електронском облику;
- 3) да прегледа пословна места, односно пословне просторије, предмете, уређаје и опрему у вези са предметом контроле;
- 4) да утврди идентитет лица која раде на пословима који су предмет контроле, као и идентитет одговорних лица мењача;
- 5) да непосредно комуницира са одговорним лицима и радницима који непосредно обављају мењачке послове ради добијања информација и објашњења који се односе на предмет контроле;
- 6) да затражи суздржавање од сваког поступања које је у супротности са Законом и другим прописима.

10. Народна банка Србије, односно **овлашћено лице може** у току непосредне контроле од субјекта контроле **привремено одузети девизе, ефективни страни новац, чекове, хартије од вредности, динаре, предмете, исправе и документацију** - ако постоји основана сумња да су употребљени за извршење кривичног дела или прекршаја или да су били намењени таквој употреби или да су настали извршењем кривичног дела или прекршаја.

Овлашћено лице издаје потврду о привремено одузетим средствима и предметима.

Привремено одузимање девиза и динара, који се налазе на новчаним рачунима субјекта контроле, врши се на основу решења Народне банке Србије којим се налаже блокада тих средстава и њихов пренос на наменски рачун Народне банке Србије.

Овлашћено лице дужно је да одмах, а најкасније у року од два радна дана од дана одузимања средстава и предмета, депонује ефективни страни новац, чекове и хартије од вредности на наменски рачун или у оставу Народне банке Србије;

готовину у динарима депонује на наменски рачун Народне банке Србије; предмете, исправе и документацију депонује у оставу код Народне банке Србије или на друго одговарајуће место.

По одузимању средстава и предмета, Народна банка Србије покренуће одговарајући поступак пред надлежним органом.

Онемогућавање контроле

11. Сматра се да субјект контроле није омогућио Народној банци Србије да изврши контролу у смислу ове одлуке ако не поступи у складу са тачкама 8. и 9. ове одлуке, а нарочито ако онемогући овлашћеном лицу увид у пословне књиге и другу документацију или онемогући преглед предмета, просторија/других објеката или не дозволи привремено одузимање девиза, ефективног страног новца, чекова и готовине у динарима, предмета, исправа или документације.

Овлашћено лице сачињава записник о онемогућавању контроле.

12. Народна банка Србије на основу записника о онемогућавању контроле, доноси решење о привременој забрани обављања мењачких послова на контролисаном мењачком месту у периоду до 30 радних дана.

Овлашћени мењач дужан је да одмах по пријему решења о привременој забрани обављања мењачких послова, а најкасније првог наредног радног дана мењача:

- то решење истакне на видно место на контролисаном мењачком месту;
- да сав ефективни страни новац који се налази на том мењачком месту прода банци, односно банкама са којима има закључен уговор, а да динаре добијене том продајом и готовину у динарима уплати на свој текући рачун.

Доказ о извршењу обавеза, овлашћени мењач дужан је да писмено достави Народној банци Србије одмах по том извршењу, а најкасније првог наредног радног дана мењача.

13. Ако овлашћени мењач не изврши наведене обавезе, Народна банка Србије доноси решење којим овлашћеном мењачу налаже да неправилности отклони одмах по пријему тог решења, које је истакнуто на видном месту и да:

- сав ефективни страни новац прода банци/банкама а динаре добијене том продајом и готовину у динарима уплати на свој текући рачун, најкасније првог наредног радног дана мењача;
- писмени доказ о извршеним обавезама достави Народној банци Србије, најкасније првог наредног радног дана мењача, под претњом доношења решења о одузимању овлашћења за обављање мењачких послова за контролисано мењачко место или за сва мењачка места.

Одлука о ближим условима и начину вршења контроле мењачког пословања

Овлашћени мењач дужан је да о извршењу налога из решења писмено обавести Народну банку Србије и да јој о томе достави доказ најкасније првог наредног радног дана од дана истека рока одређеног за отклањање утврђене неправилности из тог решења.

Народна банка Србије проверава извршење налога из решења и ако утврди да нису извршени сви налози из тог решења, доноси решење о одузимању овлашћења за обављање мењачких послова за контролисано мењачко место или за сва мењачка места.

Овлашћени мењач је дужан да одмах по пријему решења о одузимању овлашћења за одређено мењачко место, а најкасније првог радног дана мењача, сав ефективни страни новац и сву готовину у динарима са тог мењачког места пренесе на мењачко место које наставља са радом или да их уплати на свој рачун код банке, односно банака.

Када Народна банка Србије доноси **решење о одузимању овлашћења за обављање мењачких послова овлашћеном мењачу које има једно мењачко место, за то мењачко место, односно овлашћеном мењачу које има више мењачких места, за сва мењачка места,** тај овлашћени мењач дужан је да одмах по пријему тог решења, а најкасније првог наредног радног дана мењача, сав ефективни страни новац са тих мењачких места прода банци, односно банкама са којима има закључен уговор, а динаре добијене том продајом и готовину у динарима уплати на свој текући рачун.

Доказ о извршењу обавеза, овлашћени мењач дужан је да писмено достави Народној банци Србије одмах, а најкасније првог радног дана од дана тог извршења.

Записници и други акти

14. Овлашћено лице дужно је да о извршеној контроли сачини **записник о контроли.**

Записник о контроли садржи нарочито:

- датум сачињавања записника;
- предмет контроле и значајне податке који се односе на тај предмет;
- налаз о утврђеном чињеничном стању и
- потпис лица које је сачинило записник.

Ако је извршена непосредна контрола овлашћеног мењача, **примерак записника о контроли доставља се истовремено и банци** са којом овлашћени мењач има закључен уговор о обављању мењачких послова ако су тим записником утврђене незаконитости, односно неправилности.

На поступање банке и њених запослених у вези са записником о контроли сходно се примењују одредбе тачке 24. ове одлуке (подаци које овлашћено лице и друга лица ангажована у поступку контроле мењачког пословања сазнају одређују се и штите као тајни подаци – „поверљиво“ или „интерно“).

15. Ако провером примедаба утврди да је чињенично стање битно различито од оног које је наведено у записнику о контроли, Народна банка Србије сачињава допуну записника, која се доставља субјекту контроле у року од пет радних дана од дана пријема тих примедби.

Народна банка Србије може и непосредно код субјекта контроле проверити наводе изнете у примедбама.

16. Народна банка Србије неће разматрати примедбе субјекта контроле на записник о контроли које се односе на промене чињеничног стања настале након периода за који је извршена контрола (пресечени датум), али их може узети у обзир при изрицању налога из ове одлуке.

Ако достављене примедбе на записник о контроли нису основане, не мењају битно контролом утврђено чињенично стање, ако не утичу на промену налаза утврђених незаконитости, односно неправилности, Народна банка Србије о томе сачињава службену белешку и доставља је субјекту контроле у року од пет радних дана од дана пријема тих примедби.

17. Народна банка Србије доноси решење о обустави поступка контроле (доставља се субјекту контроле) у следећим случајевима:

1) ако записник о контроли, односно допуном записника **нису утврђене незаконитости**, односно неправилности, **или су утврђене мање значајне незаконитости**, односно неправилности;

2) ако субјект контроле у прописаном року својим **примедбама основано оспори све налазе из записника о контроли или оспори део тих налаза тако да су преостале мање значајне незаконитости**, односно неправилности.

Решење о налозима и одузимање овлашћења

18. Ако се на основу чињеничног стања утврђеног у записнику о контроли утврди незаконитост, односно **неправилност** у обављању мењачког пословања која се **може отклонити** Народна банка Србије **доноси решење којим субјекту контроле налаже да утврђену незаконитост, односно неправилност отклони у одређеном року.**

Субјект контроле дужан је да поступи по решењу, на начин и у роковима утврђеним тим решењем.

Субјект контроле дужан је да **о извршењу налога из решења писмено обавести** Народну банку Србије и да јој о томе достави доказ у року који Народна банка Србије утврди овим решењем, а који не може бити дужи од три радна дана од дана истека рока за отклањање утврђене незаконитости, односно неправилности из тог решења.

Народна банка Србије проверава извршење налога из решења и ако утврди да су ти **налози извршени** доноси **решење о обустави поступка контроле.**

19. Ако утврди да **овлашћени мењач није извршио налог из решења**, Народна банка Србије доноси решење о одузимању овлашћења том овлашћеном мењачу за обављање мењачких послова за контролисано мењачко место или за сва мењачка места.

20. Народна банка Србије доноси решење о одузимању овлашћења мењачу и у случају да у поступку контроле утврди следеће:

- 1) да је овлашћени мењач престао да испуњава услове за обављање мењачких послова предвиђене Законом и прописима Народне банке Србије;**
- 2) да овлашћени мењач није почео са радом у року од 30 дана од дана пријема овлашћења;**
- 3) да је овлашћење издато на основу неистинитих и нетачних података;**
- 4) да овлашћени мењач без оправданог разлога не обавља мењачке послове у трајању дужем од пет радних дана.**

21. Примерак решења о налозима из решења:

- којим се субјекту контроле налаже да отклони утврђену незаконитост, односно неправилност (одредбе тачке 19. Одлуке);
- о одузимању овлашћења за обављање мењачких послова, када овлашћени мењач није извршио налоге из решења и о одузимању овлашћења за обављање мењачких послова (одредбе тачке 20. Одлуке), **достављају се истовремено и банци**, односно банкама са којима субјект контроле има закључен уговор.

На поступање банке и њених запослених у вези са решењима сходно се примењују одредбе тачке 24. ове одлуке (подаци које овлашћено лице и друга лица ангажована у поступку контроле мењачког пословања сазнају, одређују се и штите као тајни подаци – „поверљиво“ или „интерно“).

Обавезе овлашћеног мењача у случајевима одузимања овлашћења

22. Када Народна банка Србије доноси **решење о одузимању овлашћења за обављање мењачких послова овлашћеном мењачу за одређено мењачко место**, овлашћеном мењачу које има више мењачких места тај овлашћени мењач је дужан да одмах по пријему решења, а најкасније првог радног дана мењача, **сав ефективни страни новац и сву готовину у динарима са тог мењачког места пренесе на мењачко место које наставља са радом или да их уплати на свој рачун код банке, односно банака.**

Када Народна банка Србије доноси **решење о одузимању овлашћења за обављање мењачких послова овлашћеном мењачу које има једно мењачко место за то мењачко место, односно овлашћеном мењачу које има више мењачких места за сва мењачка места**, тај овлашћени мењач дужан је да одмах по пријему тог решења, а најкасније првог наредног радног дана мењача, сав ефективни страни новац са тих мењачких места **прода банци, односно банкама са којима има закључен уговор, а динаре добијене том продајом и готовину у динарима уплати на свој текући рачун.**

Доказ о извршењу обавеза овлашћени мењач дужан је да писмено достави Народној банци Србије одмах, а најкасније првог радног дана од дана тог извршења.

23. Ако мењач не изврши прописане обавезе у случају одузимања овлашћења, односно ако не поступи у складу с решењем о одузимању овлашћења, Народна банка Србије може надлежном органу поднети захтев за покретање прекршајног поступка, у складу са законом, а тај захтев може поднети и у другим случајевима предвиђеним законом.

Тајност података у вршењу контроле

24. Подаци које овлашћена лица и друга лица ангажована у поступку контроле мењачког пословања у смислу ове одлуке на било који начин сазнају, а који се односе на контролу пословања субјекта контроле, као и документи који садрже такве податке, укључујући и налоге за отклањање утврђених неправилности, односно незаконитости, као и решења о одузимању овлашћења из те одлуке, одређују се и штите као тајни подаци са ознаком степена тајности „ПОВЕРЉИВО“ ИЛИ „ИНТЕРНО“, у складу са законом којим се уређује тајност података.

Одлука о ближним условима и начину вршења контроле мењачког пословања

Овлашћена лица и друга лица ангажована у поступку контроле мењачког пословања дужна су да податке и документе чувају као тајне податке, односно не могу их учинити доступним трећим лицима, осим у случајевима прописаним законом.

Обавеза чувања тајности података за наведена лица не престаје ни након престанка радног односа, односно ангажовања у Народној банци Србије, као ни након престанка другог својства на основу ког су та лица остварила приступ подацима.

Изузетно, Народна банка Србије може податке и документе учинити доступним домаћим и страним контролним органима, под условом да их ти органи користе искључиво у сврхе за које су прибављени.

Објављивање података изражених у збирном облику, тако да се на основу њих не може утврдити идентитет субјекта контроле, не сматра се повредом обавезе чувања тајности података.

Закон о спречавању прања новца и финансирања тероризма

Овим законом су прописане радње и мере које се предузимају ради спречавања и откривања прања новца и финансирања тероризма.

Прање новца у смислу овог закона подразумева:

1. Конверзија или пренос имовине, са знањем да та имовина потиче од кривичног дела, у намери да се прикрије или лажно прикаже незаконито порекло имовине;
2. Прикривање или лажно приказивање чињенице о имовини са знањем да та имовина потиче од кривичног дела;
3. Стицање, држање или коришћење имовине са знањем, у тренутку пријема, да та имовина потиче од кривичног дела.

Овлашћени мењачи су обвезници у смислу Закона о спречавању прања новца и финансирања тероризма (у даљем тексту: Закон) и као такви имају обавезу предузимања следећих радњи и мера:

1. Достављање информација, података и документације Управи за спречавање прања новца;
2. Одређивање/именовање овлашћеног лица и његовог заменика;
3. Вођење евиденције и идентификација странке за извршене трансакције у износу од 5.000 евра или више међусобно повезаних;
4. Израда и примена листе индикатора/показатеља;
5. Израда годишњег извештаја о извршеној унутрашњој контроли и предузетим мерама након контроле;
6. Процена ризика и израда документа у складу са Смерницама.

1. Достављање информација, података и документације Управи за спречавање прања новца и финансирања тероризма, Београд, Ресавска 24, uprava@apml.org.rs о извршеним трансакцијама у износу од **15.000 евра или више** у динарској противвредности, по званичном средњем курсу Народне банке Србије на дан извршења трансакције без обзира то да ли се ради о једној или **више међусобно повезаних трансакција** и то одмах по извршењу трансакције или најкасније у року од 3 дана;

Обвезник је дужан да достави и податке о свакој сумњивој трансакцији, без обзира на износ и у извештају да наведе разлоге за сумњу.

Образац 1 - Извештај о готовинским и сумњивим трансакцијама, који се доставља Управи се састоји од следећих образаца:

Део 10, Део 1 - Врста извештаја (наводе се разлози за сумњу и примењени индикатори да постоји сумња да се ради о прању новца), **Део 2- Учесници у трансакцијама**(основни подаци о овлашћеном мењачу и физичком лицу), **Део 3 - Физичко лице** (сви подаци о физичком лицу, име презиме, адреса, датум рођења, ЈМБГ, број идентификационе исправе) и **Део 15 - Подаци о обвезнику** (сви подаци о обвезнику – овлашћеном мењачу, назив, седиште, МБ, ПИБ).

2. Одређивање - именованье овлашћеног лица и његовог заменика за извршавање обавеза из овог закона и обезбеђивању услова за њихов рад, а иста морају испуњавати следеће услове:

- 1) да је **запослено код обвезника** на радном месту са овлашћењима која том лицу омогућавају делотворно, брзо и квалитетно извршавање задатака прописаних овим законом;
- 2) да **није правоснажно осуђивано**, а казна није брисана **или се против њега не води кривични поступак за кривична дела** која се гоне по службеној дужности и кривична дела против привреде, против службене дужности и финансирања тероризма;
- 3) да је **стручно оспособљено** за послове спречавања и откривања прања новца и финансирања тероризма;
- 4) да **познаје природу пословања** обвезника у областима која су подложна ризику прања новца или финансирања тероризма.

Овлашћени мењач Управи доставља податке о личном имену и називу радног места **овлашћеног лица, његовог заменика**, члана највишег руководства одговорног за примену Закона, као и сваку промену тих података најкасније **у року од 15 дана од дана именованја** (члан 52. став 3. Закона).

Обавезе овлашћеног лица:

- стара се о успостављању, деловању и развоју система за спречавање и откривање ПН/ФТ и иницира и предлаже руководству одговарајуће мере за његово унапређење;
- обезбеђује правилно и благовремено достављање података Управи;
- учествује у изради интерних аката и смерница за вршење унутрашње контроле;
- учествује у успостављању и развоју ИТ подршке;
- учествује у припреми програма стручног образовања, оспособљавања и усавршавања запослених код обвезника.

3. Вођење евиденције о вршењу трансакција у износу од 5.000 евра или више у динарској противвредности, без обзира да ли се ради о једној или више међусобно повезаних трансакција;

4. Израда и примена листе индикатора (показатеља) за препознавање лица и трансакција за које постоје основи сумње да се ради о прању новца или финансирању тероризма. Приликом израде листе индикатора обвезник је дужан да унесе и индикаторе који су објављени на веб-сајту Управе.

5. Израда годишњег извештаја о извршеној унутрашњој контроли и предузетим мерама након контроле

Обвезник је дужан да обезбеди редовну унутрашњу контролу обављања послова спречавања и откривања ПН/ФТ.

На захтев Народне банке Србије, Годишњи извештај о извршеној контроли и предузетим мерама се доставља електронски за претходну годину – до 15. марта текуће године.

Годишњи извештај садржи следеће податке:

- 1) **број пријављених** готовинских **трансакција** у износу од 15.000 евра или више у динарској противвредности, **као и лица** за које се сумња да су у вези са прањем новца или финансирањем тероризма;
- 2) **број трансакција или лица** за која се сумња да су у вези са прањем новца или финансирањем тероризма **који су пријављени овлашћеном лицу** од стране запослених код обвезника, **а нису пријављени Управи**;
- 3) **учесталост коришћења** појединачних **показатеља** за препознавање сумњивих трансакција код пријављивања трансакција овлашћеном лицу од стране запослених код обвезника;
- 4) **број унутрашњих контрола** извршених на основу овог правилника, као и налази унутрашње контроле (број уочених и исправљених грешака, опис уочених грешака и слично) **и предузете мере** на основу извршених унутрашњих контрола;

5) **податке о извршеној унутрашњој контроли информационих технологија** коришћених у примени одредаба Закона (обезбеђивање заштите података који се преносе електронским путем, чување података о странкама и трансакцијама у централизованом бази података) **и податке о предузетим мерама на чувању података који су службена тајна;**

6) податке о садржини **програма обуке** на плану откривања и спречавања прања новца и финансирања тероризма, месту и лицима која су извршила програме обуке, броју запослених који су похађали обуку, **као и процена потреба за даље обучавање и усавршавање запослених;**

7) **број успостављених пословних односа** код којих је трећем лицу поверено вршење појединих радњи и мера познавања и праћења странке као и број пословних односа успостављених преко пуномоћника.

**СМЕРНИЦЕ ЗА ПРОЦЕНУ РИЗИКА ОД ПН/ФТ
И ПРИМЕНУ ЗАКОНА ЗА ОВЛАШЋЕНЕ МЕЊАЧЕ И ЈАВНОГ
ПОШТАНСКОГ ОПЕРАТЕРА**

Овлашћени мењачи и јавни поштански оператор су дужни :

- да израде и редовно ажурирају анализу ризика од прања новца и финансирања тероризма;
- да предузимају радње и мере, у складу са Законом и Смерницама.

ПРИМЕНА СМЕРНИЦА – Народна банка Србије, врши надзор над применом Закона о спречавању прања новца и финансирања тероризма и за обвезнике - овлашћеног мењача и јавног поштанског оператора и у складу са тим је донела Одлуку о смерницама за примену одредаба Закона о спречавању прања новца и финансирања тероризма за обвезнике над којима Народна банка Србије врши надзор („Службени гласник РС“, бр. 13/18, 103/18 и 57/2019).